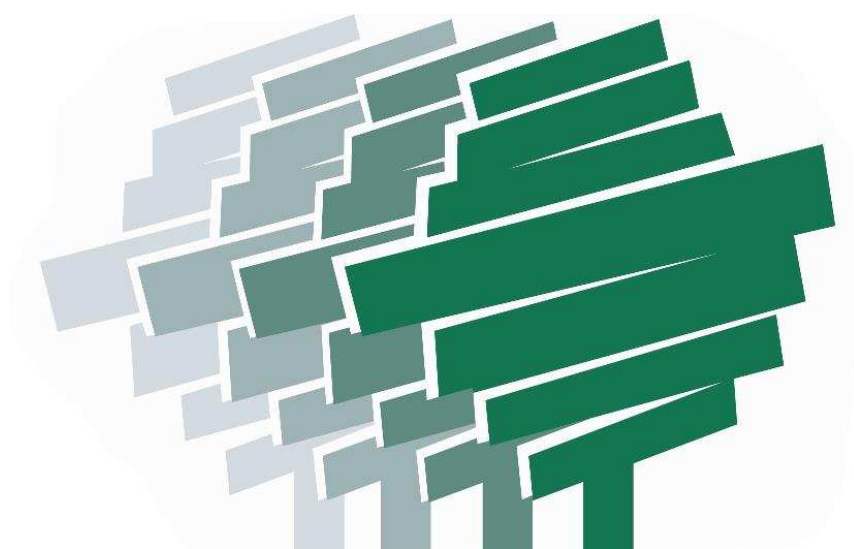

Visie
Samen Doen.

Reusel-De Mierden

Een ketting van parels!

November 2016

RDM RDM **RDM** Samen Doen RDM

Voorwoord

Organisaties opereren op dit moment in een complexe en onzekere wereld vol transities. De taken veranderen en de middelen worden schaarser. Hoe houden professionals en managers zich staande? Hoe houden zij de regie in handen in deze complexe context? Hoe versterken zij het zelfregulerend vermogen van inwoners, van zichzelf en van de organisatie?

Binnen de gemeente Reusel-De Mierden is volop aandacht voor deze veranderende samenleving en de nieuwe verhoudingen binnen het publieke domein. Er wordt gesproken over een terugtrekkende overheid en over een doe- of netwerkdemocratie binnen een participatiesamenleving. De intenties zijn positief, Reusel-De Mierden wil, zoals tal van anderen gemeenten, aan de slag met een “nieuwe” manier van werken die aansluit bij de hedendaagse ontwikkelingen.

Maar er is een duidelijk verschil tussen woord en daad. De praktijk is weerbarstig. De wil is er, maar hoe pak je dit aan? Het blijkt in de praktijk lastig om echt buiten de huidige kaders te denken en te werken.

Door mooie woorden en een positieve houding van de gemeente worden de verwachtingen bij de burgers wel steeds hoger. Als er dan geen werkelijke verandering komt, ligt keer op keer de teleurstelling op de loer en komt vertrouwen te voet en gaat te paard.

Voor ons is het duidelijk dat het de hoogste tijd is voor experimenten die de werkwijze van de gemeente veranderen en die de democratie deels vernieuwen. We maken hierbij wel de kanttekening; “zonder dynamische kwaliteit kan een gemeentelijke organisatie niet groeien, maar zonder statische kwaliteit niet blijven bestaan.”

De gemeente Reusel-De Mierden wil deze zoektocht “**Samen Doen**” en heeft het proces wat we gaan doorlopen daarnaartoe ook zo genoemd. Hierbij focussen we ons niet op één beleidsterrein, maar dit proces pakken we op over de volle breedte van onze gemeente en onze organisatie. Dit plan beschrijft de eerste stappen die de organisatie wil zetten, om dit proces zowel binnen het gemeentehuis als naar buiten toe meer samen te gaan doen.

1. Van verzorgingsstaat naar participatiesamenleving

Uitspraak Koning Willem Alexander tijdens de troonrede:

"De klassieke verzorgingsstaat verandert langzaam maar zeker in een participatiesamenleving. Van iedereen die dat kan, wordt gevraagd verantwoordelijkheid te nemen voor zijn of haar eigen leven en omgeving. Wanneer mensen zelf vorm geven aan hun toekomst, voegen zij niet alleen waarde toe aan hun eigen leven, maar ook aan de samenleving als geheel."

Maatschappelijke ontwikkelingen

We begeven ons momenteel in een tijdperk waar diverse maatschappelijke ontwikkelingen binnen de samenleving zich in rap tempo voltrekken; bijvoorbeeld op het gebied van technologie, economie, politiek en binnen het totale sociale domein van zorg en welzijn.

Deze ontwikkelingen worden gevolgd door maatschappelijke veranderingen die steeds meer zichtbaar worden binnen de samenleving; erosie van bestaande waarden en instituties, verbrokkeling van de traditionele gezinsstructuur, de opkomst van diverse variaties op samenlevingsvormen en de minder voorspelbare levensloop van mensen. Steeds meer wordt duidelijk dat het leven gaat om meer eigen persoonlijke zingeving en invulling.

Herbezinning

Genoemde maatschappelijke ontwikkelingen vragen om een grondige herbezinning binnen sociale interventies die door de overheid ingezet worden. We zullen de plaatselijke condities van zelforganisering op het gebied van leefbaarheid moeten verbeteren. Het vraagt om een herbezinning op welke wijze deze veranderde samenleving zou moeten worden bestuurd. Het gaat er om op welke wijze we een positieve wending geven aan de sociale zelfredzaamheid en het sociaal functioneren van mensen. Daarbij gaat het vooral om het 'activeren' en 'verankeren'.

Activeren staat daarbij voor het mensen in beweging krijgen, los maken uit hun vastgezette patronen en actief laten deelnemen aan de samenleving. Verankeren gaat om het veranderen en versterken van de omgeving van de mens.

Het gaat erom bij te dragen aan de kwaliteit van leven en mensen daarbij te helpen zodat ze om kunnen gaan met de complexiteit van het dagelijks leven. Hierbij ligt de nadruk sterk op participatie en burgerschap, op ondersteuning dicht bij de burger. Dit moet in nauwe samenwerking met de burger en zijn directe omgeving en aansluiten op de eigen mogelijkheden en initiatieven van burgers.

Omslag

Dit betekent dat er een omslag gemaakt wordt naar een vraaggerichte, faciliterende en ondersteunende werkwijze, van het aanbieden van activiteiten, naar het activeren en verbinden van mensen en het versterken van de eigen kracht. Van de medewerker wordt verwacht dat hij zich laat zien in de leefomgeving van mensen. Zo nodig op hen afstapt en tegelijkertijd op de achtergrond opereert en vooral een signalerende, ondersteunende en faciliterende functie heeft. Het werk krijgt een meer outreachend karakter, in de wijk dichtbij de burger, vanuit een vraaggerichte en integrale benadering. Hierbij is het tegengaan van onnodig problematiseren, medicaliseren en specialiseren van de ondersteuningsvraag een belangrijk uitgangspunt en moet men zich richten op het normaliseren en ondersteunen van het zelf organiserend vermogen van de burgers.

In deze "nieuwe wereld" is het leiding geven via de traditionele hiërarchische en bureaucratische beheerlogica zelf tot een probleem geworden. De traditionele manieren van leidinggeven en controleren passen niet meer bij de toegenomen complexiteit en onvoorspelbaarheid van de hedendaagse samenleving van zelfsturing. Er is momenteel veel kritiek op het functioneren van de politiek, op het afnemend stuurvermogen van de overheid en op een niet optimale aansluiting tussen beleid en de uitvoeringpraktijk. De overheid is in deze een instituut dat behoorlijk aan erosie onderhevig is. De samenleving bevindt zich in een kantelperiode naar een nieuw type samenleving en hier zal de overheid zich bij moeten aansluiten.

De manier waarop het werk wordt georganiseerd moet veranderen, evenals de organisatie van waaruit men werkt. Er moet minder gewerkt worden vanuit grootschalige, meer of minder gesloten instituties en meer vanuit sociale netwerken, in samenspraak met inwoners en met andere hulpverleners en vrijwilligers. Deze interventies moeten dicht bij de leefwereld van de inwoners plaats vinden.

2. Wat betekent deze omslag voor Reusel-De Mierden?

Probleemstelling:

Het systeendenken van denken en handelen, de bureaucratische beheersmethoden binnen de gemeentelijke organisatie passen niet in het proces naar zelfregulering wat via dialoog, draagvlak en samenwerking binnen het totale netwerk tot stand moet komen.

Systeemwereld

We werken in een organisatie die vooralsnog een traditionele taakopvatting heeft op welke wijze de dienstverlening aan haar burgers tot stand moet komen. Hierbij willen we niet zeggen dat men de ogen volledig sluit voor tal van maatschappelijke ontwikkelingen die (in)direct invloed hebben op de externe beoordeling van de dienstverlening en de producten aan haar inwoners. Echter deze signalen/bevindingen worden ad hoc beoordeeld en mondjes maat omgezet tot interventie en verankerd in bestaande werkprocessen.

Het huidig systeem-denken en handelen laat nauwelijks ruimte tot creatie van nieuwe ideeën die verankerd kunnen worden in nieuwe of bestaande werkprocessen om meer aansluiting te krijgen bij de behoefte van de buitenwereld voor wat betreft dienstverlening en samenwerking binnen beleidsvorming en uitvoering.

Binnen de organisatie was en is nog te weinig oog voor het heersend werkklimaat en voor de bestaande werkprocessen en de verbinding hiervan met de huidige maatschappelijke behoefte.

De noodzakelijke organisatorische en inhoudelijke integraliteit van de verschillende dossiers, prioritering van handelen binnen de taakvelden, het functioneren van de individuele medewerkers en de uiteindelijke resultaten van de eindproducten krijgen hierdoor weinig aandacht..

Veranderingen in de organisatie vonden vaak plaats als een continu proces en zijn onderdeel van de normale dagelijkse gang van zaken. Ze voltrekken zich min of meer toevallig als reactie op ervaren knelpunten in de organisatie, worden ad hoc opgepakt zonder dat er formeel beleid achter zit. Hierdoor waren ze niet bekend bij de gehele organisatie en werden ze op andere afdelingen niet doorgevoerd of beschouwd als een oplossing voor een niet bestaand probleem.

Bovenstaand besef is doorgedrongen. *Het moet anders.*

3. Hoe lossen we het probleem op?

De gemeente Reusel-De Mierden als partner binnen de samenleving: SAMEN DOEN.

De gemeente Reusel-De Mierden vindt het belangrijk dat inwoners betrokken worden bij hun directe woon- en leefomgeving. Er moet ruimte komen voor de beleving dat er daadwerkelijk iets tastbaars tot stand wordt gebracht voor en door de inwoners. In tijden dat de burger mondiger wordt, is het van belang dat de overheid ruimte laat voor de wensen van inwoners. Dit betekent dat inwoners zelf met initiatieven kunnen komen wanneer zij iets willen verwezenlijken. De oplossing voor veel maatschappelijke problemen moet niet meer bij de overheid gezocht worden, maar juist in de samenleving. Een samenleving waar niet de overheid, maar de burger domineert. In dit gedachtegoed kan de gemeente Reusel-De Mierden zich goed vinden. De gemeente speelt hierin een andere rol en zal nog meer de samenwerking zoeken met haar inwoners.

Natuurlijk blijven er altijd formele taken die een gemeente moet blijven doen, zoals het uitgeven van een rijbewijs of een paspoort. Maar er zijn ook zaken die inwoners met behulp van de gemeente samen kunnen doen. Denk bijvoorbeeld aan de IDOP's, dorpsontwikkelingsplannen die in drie kernen ontwikkeld zijn, het groenonderhoud, re-integratie statushouders, opruimen zwerfafval, huiskamerprojecten etc.. Niet alleen wordt er gezamenlijk nagedacht over plannen, maar ook de uitvoering is samen gedaan. Dit heeft grote voordelen voor inwoners en de gemeente. Alleen ga je snel, maar samen kom je verder. Samen Doen in Reusel-De Mierden geeft hier uitwerking aan.

**Doel Samen Doen:
Met elkaar de leefbaarheid verhogen in alle kernen in Reusel-De Mierden.**

Samen Doen gaat over het werken aan een veilige en betere leef- en woonomgeving. Hoe ziet bijvoorbeeld een straat eruit? Vinden inwoners dat het anders kan? De vraag is dan: bent u bereid daar iets voor te doen, alleen of samen met andere buurtbewoners?

Inwoners en bedrijven zijn daarbij in eerste instantie zelf verantwoordelijk voor de kwaliteit van de leefomgeving. Inwoners zijn namelijk de ervaringsexpert in hun eigen woon- en leefgebied en weten als geen ander wat er precies speelt. De overheid faciliteert, biedt waar nodig de middelen en zal mogelijkheden creëren waar inwoners bij aan kunnen sluiten. Ideeën kunnen rekenen op steun van de gemeente.

**Wie gaat Samen Doen:
Iedereen!**

Het is dus niet iets van alleen de gemeente of alleen de inwoners. Dat is de kracht van dit idee: samen DOEN. Het is aan inwoners, buurtverenigingen, ambtenaren, bestuurders, ondernemers, dorpsraden en vrijwilligers om na te denken over zaken die samen gedaan kunnen worden. Niet alleen wordt er gezamenlijk nagedacht over het plan, ook de uitvoering wordt samen gedaan. Vaak een kleine moeite, maar het levert wel heel veel op!

In Reusel-De Mierden geloven we in deze beweging. In ons handelen, beleidsmatig en uitvoerend, zetten we het Samen Doen al op de agenda. We gaan Samen Doen nog bewuster vertalen in ons dagelijks handelen en zien dan ook dat er al heel veel gebeurt in samenwerking. Samen Doen is onze grondhouding, dit is onze cultuur vanuit het verleden en deze wordt naar heden en toekomst nog veel sterker omarmd en uitgedragen.

4. Hoe pakken we het aan?

Er zijn een aantal belangrijke stappen / fasen om ons doel te bereiken:

Urgentiebesef en draagvlak creëren

Bij bestuurders en de ambtelijke organisatie is er veel enthousiasme om verder te gaan met Samen Doen. Het coalitieprogramma geeft duidelijk aan dat we niet om de participatiesamenleving heen willen én kunnen. Het ruimte bieden aan initiatieven van inwoners, maatschappelijke organisaties en ondernemers behoeft grote aandacht. Niet alleen bestuurders zijn ambassadeurs geworden van Samen Doen en de achterliggende ideeën, maar ook diverse medewerkers. Belangrijk is om dit te blijven stimuleren.

Leidende coalitie formeren

De klankbordgroep Samen Doen vormt de leidende coalitie. Deze klankbordgroep wordt gevormd door het MT, de coördinatoren, medewerker vanuit de OR en op afroep P&O. Zij bewaken de voortgang van Samen Doen en hebben de taak om processen en projecten integraal op elkaar af te stemmen. Zij enthousiasmeren medewerkers om vanuit het gedachtegoed Samen

Doen te werken. Om Samen Doen te verbreden in de gehele organisatie, wil de klankbordgroep ambassadeurs regelmatig uitnodigen om hun verhaal te doen. Goede of slechte ervaringen, het maakt niet uit, we kunnen er allemaal van leren. Op die manier kan het urgentiebesef ook bij anderen ver-groot worden. Waardoor ook zij ambassadeur kunnen worden en het gedachtegoed van Samen Doen kunnen uitdragen, creëren we een domino effect.

Samen doen in drie fasen:

Het proces van Samen Doen is een proces van een organisatie die leert. Nieuwe werkwijzen worden opgepakt, nieuwe samenwerkingsvormen op gang gebracht en leren luisteren naar onze inwoners. Wij zullen dit geleidelijk doen. Een big bang implementatie past niet bij de cultuur binnen de gemeente Reusel-De Mierden.

Korte termijnsuccessen genereren in de experimenteerfase

De experimenteerfase 2017

Dit is de startfase waarin de gemeente de initiatieven van inwoners als losse projecten faciliteert. Enkele ambtenaren hebben Samen Doen als speciaal aandachtspunt. Deze ambtenaren zetten zich in voor burgerinitiatieven en het op de kaart zetten van Samen Doen. De rest van de organisatie werkt door maar proberen in hun reguliere werk ook al te handelen naar het gedachtegoed van Samen Doen. Dat kunnen kleine dingen zijn, zoals het sturen van ontvangstbevestigingen, inwoners snel terugbellen en dergelijke. Het officiële beleid is nog grotendeels gericht op burgerparticipatie, het handelen al steeds meer gericht op overheidsparticipatie.

Verbeteringen voortzetten en meer verandering tot stand brengen in de verbredingsfase

De verbredingsfase 2017-2018

Samenwerking met inwoners en het faciliteren van burgerinitiatieven is gemeengoed geworden in de organisatie. De medewerkers van de afdelingen zijn doordrongen van de meerwaarde van samenwerking met inwoners, zoeken ze stelselmatig op en weten hoe inwoners gestimuleerd en gefaciliteerd kunnen worden. Meerdere ambtenaren zijn betrokken, de overige ambtenaren worden door middel van sessies intensief geïnformeerd.

Nieuwe benaderingen verankeren in de cultuur in de verankeringsfase

De verankeringsfase 2018-2019

Bestuur, MT en gemeenteraad zullen de principes van overheidsparticipatie invoeren voor de hele organisatie en zijn op zoek naar een structurele verankering van overheidsparticipatie. Verankering in de werkwijze van medewerkers, in de manier waarop raad en college sturen, gedrag door de hele organisatie en in politieke programma's.

Om de diverse stappen te kunnen doorlopen is het nodig dat er instrumenten en activiteiten worden ingezet en ontwikkeld die de eerste successen kunnen genereren. Deze worden in een apart uitvoeringsprogramma opgenomen omdat deze steeds aan aanpassing en bijsturing onderhevig zijn.

Resumé

In het voorgaande gedeelte zijn er veel aanleidingen genoemd om niet op onze handen te blijven zitten. De voorliggende visie is voor het college een uitgangspunt van Samen Doen om hier vervolgens verder uitwerking aan te geven. De gemeente Reusel-De Mierden wil zich de komende periode vooral richten op het stimuleren en faciliteren van initiatieven. Het coalitieakkoord schenkt er nadrukkelijk aandacht aan om ruimte te bieden aan inwoners, maatschappelijke organisaties en ondernemers. Uiteindelijk kan dat voor sommige zaken leiden tot het loslaten, waarbij de gemeente zowel inhoudelijk als in het proces geen bemoeienis heeft. Tegelijkertijd betekent het niet dat we moeten stilzitten en wachten op ideeën. Zelf moeten we ook veranderen. Dat zit in het doen en handelen van zowel de raad, het college als de ambtelijke organisatie. Het is niet altijd noodzakelijk om eerst te kijken of iets wel bij het professionele aanbod past, maar juist eerst samen met inwoners verkennen óf er wel hulp nodig is én waar inwoners samen iets zouden kunnen oplossen. Deze nieuwe uitdagingen hebben niet alleen effect op het college of de ambtelijke organisatie. Ook de gemeenteraad heeft al diverse

keren nagedacht over haar veranderende rol. Ruimte geven om te experimenteren blijkt van groot belang te zijn om dingen in de samenleving te laten ontstaan. Hoe mondiger de burger wordt, hoe kleiner de dansvloer voor de raad. Tegelijkertijd zit de uitdaging veel meer in om te horen wat er aan ideeën en dromen zijn en in dialoog verkennen wat inwoners, ondernemers, verenigingen en organisaties willen delen. Dat leidt uiteindelijk tot een vitale en leefbare samenleving!

